

Rozpočet Evropské unie

Fondy EU

Ivana Pařízková

Eva Tomášková

ivana.parizkova@law.muni.cz

Katedra finančního práva a národního hospodářství

Rozpočtové právo

➤ Zvláštní část finančního práva – FISKÁLNÍ část

- Rozpočtové právo
- Berní právo – Daňové právo
- Celní právo

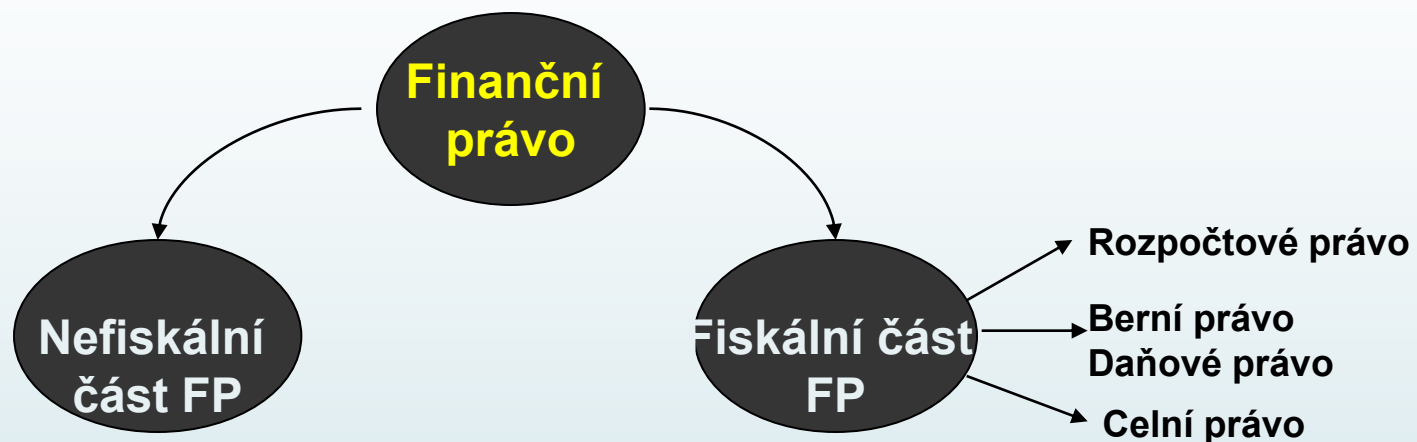
ROZPOČTOVÉ PRÁVO

➤ souhrn právních norem, které se zabývají chováním subjektů finančně právních vztahů k veřejným peněžním fondům, resp. veřejným rozpočtům

➤ souhrn finančně právních norem upravujících r

- rozpočtovou soustavu,
rozpočtový proces,
každoročně státní rozpočet

Rozpočtové právo v systému finančního práva

- V rámci fiskální části FP můžeme hovořit o tom, že ji ještě tvoří i právní úprava účetnictví, které se promítá jak do rozpočtového práva, tak především do berního - daňového práva
- Tato jednotlivá pododvětví FP spolu velmi úzce souvisí a mají úzké vazby

POJEM ROZPOČET

- ▶ **BUDGET** = anglické slovo, vzniklo ze starofrancouzského boulette
- ▶ V nejširším pojetí-přehled příjmů a vydání soukromého nebo veřejného hospodářství pro určité období - rozpočtové období
- ▶ **Definici nelze jednoznačně stanovit a to z důvodu, že rozpočet ve společnosti hraje roli hospodářskou a státoprávní**
- ▶ **Nejčastěji je posuzován ze stránky hospodářské**

Rozpočtová soustava

Soustava veř. rozpočtů se člení na základě

FINANCÍ

SOUKROMÉ

FO, rodiny
soukromoprávní korporace

VEŘEJNÉ

CENTRÁLNÍ ÚROVEŇ

ÚZEMNÍ-MÍSTNÍ-MUNICIPÁLNÍ

Soustava veřejných rozpočtů

- **nadnárodní rozpočet**
- ústřední rozpočet
- rozpočty jednotlivých územních samosprávných celků
- rozpočty neziskových organizací působících ve veřejném sektoru
- **Mimorozpočtové fondy (státní fondy a tzv. mimorozpočtové parařiskální fondy)**

Nadnárodní rozpočet – rozpočet EU

Fondy EU

Centrální rozpočty

- Státní rozpočet
- Rozpočty státních fondů
- Rozpočet Národního fondu
- Fondy organizačních složek
- Fondy příspěvkových organizací
- Státní finanční aktiva a pasiva
- Rozpočet bezpečnostní informační služby
- Rozpočty sociálního zabezpečení

Územní rozpočty

- Rozpočty krajů
- Rozpočty obcí
- Rozpočty dobrovolných svazků obcí
- Rozpočty městských částí a městských obvodů
- Rozpočet hl. města Prahy
- Rozpočty regionálních rad reg. soudržnosti

Funkce a zásady rozpočtů

FUNKCE

- 1) Fiskální
- 2) Alokační
- 3) Redistribuční

ZÁSADY

- 1) Plánovitosti
- 2) Jednotnosti
- 3) Neúčelovosti P
- 4) Účelovosti V
- 5) Úplnosti
- 6) Reálnosti
- 7) Včasnosti
- 8) Veřejnosti
- 9) vyrovnanosti

Zásady rozpočtu Evropské unie

➤ **zásada jednotnosti a správnosti rozpočtu**

➤ **zásada ročního rozpočtu**

➤ **zásada vyrovnanosti**

- příjmy a výdaje rozpočtu EU musí být vždy vyrovnané, přebytek (je převeden do dalšího finančního období), deficit (v následujícím roce je započítán do výdajů rozpočtu)

➤ **zásada zúčtovací jednotky**

- rozpočet se sestavuje, plní i vyúčtovává v eurech;

➤ **zásada obecnosti**

- celkové příjmy musí pokrývat celkové položky na platby. Až na výjimky uvedené ve finančním nařízení se všechny příjmy a výdaje vykazují v plné výši bez jakýchkoli vzájemných zápočtů;

➤ **zásada specifikace**

- výdaje rozpočtu jsou přiřazeny do jednotlivých hlav a kapitol;

➤ **zásada řádného řízení**

- použití položek rozpočtu musí být v souladu se zásadami hospodárnosti, účinnosti a efektivity;

➤ **zásada transparentnosti-průhlednosti**

Prameny právní úpravy

- *Smlouva o Evropské unii*
- *Smlouva o fungování Evropské unie*
- *Smlouva o přistoupení ČR k EU*
- *Ústava ČR (euronovela)*
- *Evropské společenství pro atomovou energii*

Rozpočtové dokumenty

- ▶ **Rozpočet EU**
- ▶ **Víceletý finanční rámec**
- ▶ **Každoroční rozpočet musí respektovat limity dohodnuté v příslušném finančním rámci** - první rámec byl vytvořen na období 1988-1992.
- ▶ **Víceletý finanční rámec** existuje jako nástroj střednědobého plánování financování rozpočtu EU

Charakteristika rozpočtu EU

- **peněžní fond nadnárodní – nadstátní, mezinárodní organizace**, což vyjadřuje charakter tohoto veřejnoprávního subjektu mezinárodního práva, jehož činnosti jsou prostřednictvím tohoto fondu financovány,
- **bilance mezinárodní organizace**, v níž jsou veškeré příjmy a výdaje Unie předběžně vyčíslovány a zahrnuty do rozpočtu, který musí být co do příjmů a výdajů vyrovnaný,
- **finanční plán na jednoroční období**, když Smlouva o fungování Evropské unie předpokládá, že rozpočet Unie zahrnuje na příjmové i výdajové stránce odhad pro příslušný rozpočtový rok, který vždy začíná 1. ledna a končí 31. prosince,
- **dokument zahrnující veškeré příjmy a výdaje Unie** schvalovaný zvláštním legislativním postupem v souladu se zásadou jednotnosti a správnosti, která je založena na existenci jediného dokumentu obsahujícího závazné ukazatele, kterými se řídí jednotlivé povinné subjekty,
- **důležitý nástroj politiky Unie**, která bude prostřednictvím rozpočtu realizovat stanovené cíle, priority a záměry v souladu s dalšími dokumenty.

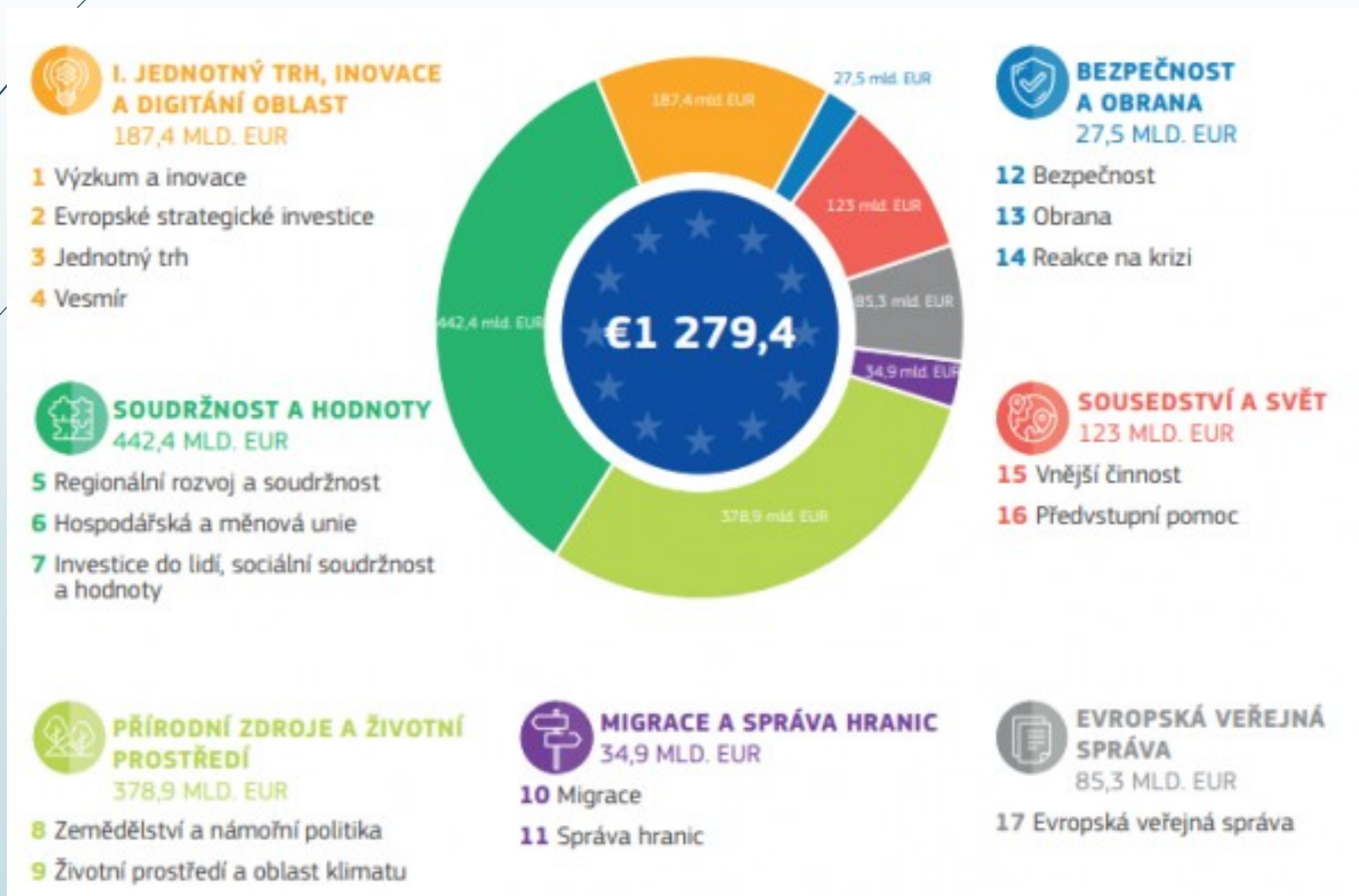

Víceletý finanční rámec

- **Víceletý finanční rámec** (do roku 2006 *finanční výhled*) existuje jako nástroj střednědobého plánování financování rozpočtu EU.
- První byl pětiletý ([1988–1992](#)), všechny následující sedmileté.
- Víceletý finanční rámec obsahuje stropy jednotlivých okruhů, podokruhů a rozpočtu jako celku.
- Počátkem května představila Evropská komise návrh **víceletého finančního rámce EU (VFR) na období 2021–2027**

Víceletý finanční rámec 2021-2027

Vnitřní členění rozpočtu EU

► Příjmy

► Výdaje

► Rozpočtová pravidla na úrovni Evropské unie je možno říci **Nařízením Rady č. 1605/2002 ze dne 25. června 2002, kterým se stanoví finanční nařízení o souhrnném rozpočtu ES**

► Z pohledu obsahu rozpočet Unie ve svém souhrnném výkazu uvádí:

► odhadované příjmy Unie za daný rozpočtový rok,

► odhadované příjmy za předchozí rozpočtový rok a příjmy za rozpočtový rok n-1,

► položky závazků a plateb za daný rok,

► plnění závazků a plateb za předchozí rozpočtový rok,

► výdaje přidělené a výdaje uskutečněné v rozpočtovém roce n-2,

► vhodné poznámky ke každé části rozpočtu

Rozpočet EU

Rozpočet EU se horizontálně člení do osmi institucionálních sekcí:

- Sekce I: Evropský parlament
- Sekce II: Rada EU
- Sekce III: Evropská komise
- Sekce IV: Evropský soudní dvůr
- Sekce V: Evropský účetní dvůr
- Sekce VI: Hospodářský a sociální výbor
- Sekce VII: Výbor regionů
- Sekce VIII: Evropský ombudsman a Evropský úřad pro dohled nad ochranou dat

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, zejména § 37

Příjmy rozpočtu EU

► tradiční vlastní zdroje

- zemědělské dávky (tj. cla uvalená na dovoz zemědělských produktů)
- dávky z cukru a izoglukózy
- cla z obchodu se třetími zeměmi vybraná podle společného celního tarifu

► podíl na dani z přidané hodnoty (DPH)

► podíl z hrubého národního důchodu (HND) členských států

(95-99 % celkových příjmů)

► Ostatní (1-6 %)

- poplatky vztahující se k fungování Evropského hospodářského prostoru, poplatky za administrativní činnost institucí, daně z příjmu zaměstnanců institucí ES, pokuty, přebytek rozpočtu z předchozího roku, úroky z opožděných splátek, pokuty firem za porušení soutěžního práva atd.

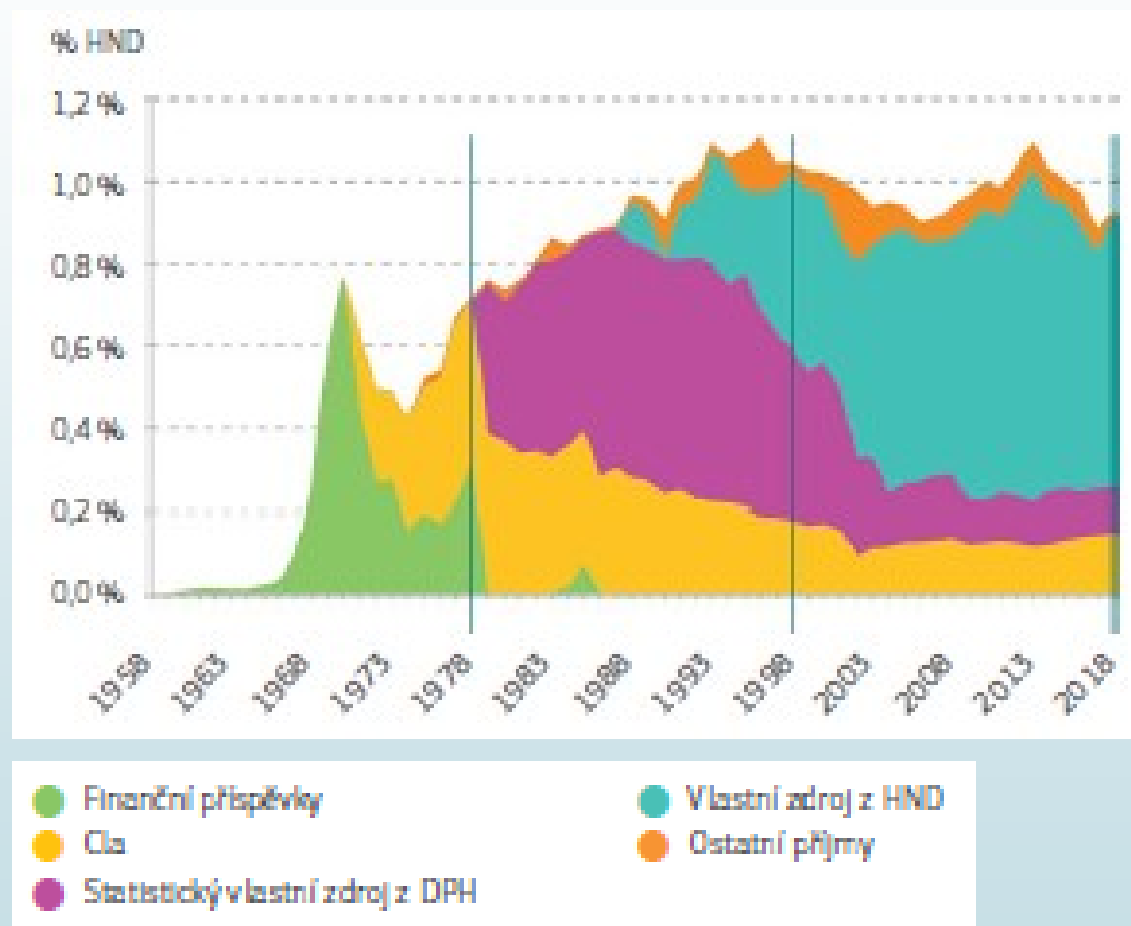
Složení vlastních zdrojů

- ▶ **Tzv. tradiční vlastní zdroje**
  - ▶ Cla na dovoz ze třetích zemí a dávky na trhu s cukrem
  - ▶ Cca 10-12 %
  - ▶ Země si od 1. ledna 2021 nechávají 25 % z vybraného cla na pokrytí nákladů na výběr.
- ▶ **Zdroj založený na DPH**
  - ▶ Násobek jednotné sazby 0.30 % na harmonizovaný vyměřovací základ DPH (složitý statistický proces)
  - ▶ Vyměřovací základ – limit 50 % HND
  - ▶ Cca 10-13 %
- ▶ **Zdroj založený na HNP**
  - ▶ Zdroj k vyrovnávání rozpočtu
  - ▶ Určité procento z HND
  - ▶ Cca 70-74 %
  - ▶ Každá země EU do EU převede jednotný procentní podíl svého HND. Tento procentní podíl se nastavuje tak, aby celkové příjmy odpovídaly dohodnuté úrovni plateb.
- ▶ **Nový**
  - ▶ Od 1. ledna 2021 je novým vlastním zdrojem EU stává příspěvek zemí EU založený na množství nerecyklovaného plastového obalového odpadu.

EU a reakce na COVID-19

- ▶ Rozhodnutí (EU, Euratom) 2020/2053 také Komisi opravňuje, aby si výjimečně na kapitálových trzích dočasně vypůjčila až 750 miliard EUR v cenách roku 2018 za účelem řešení důsledků krize způsobené onemocněním COVID-19. V souvislosti s tím se výjimečně a dočasně sníží strop vlastních zdrojů o dalších 0,6 procentního bodu, aby se pokryly veškeré závazky EU vyplývající z této půjčky, dokud nebudou veškeré půjčené prostředky splaceny.
- ▶ Zdroj: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/community_own_resources.html?locale=cs

Vývoj příjmů rozpočtu

Výdaje rozpočtu EU

- **Výdaje všech evropských institucí**
  - Největší část – výdaje Komise
- **Za rok průměrně pouze 1 % HND EU**
- **Výdaje na politiku EU**
  - Na zemědělství a rozvoj venkova
  - Politiku soudržnosti
  - Vnější vztahy
  - Výzkum
  - Životní prostředí, atd.

Specifika rozpočtu EU

- ▶ **Největší příjmy:**

- ▶ příspěvky,
- ▶ část výnosu DPH,
- ▶ clo

(Zcela zde chybí příjmy z ostatních daní a z odvodů sociálního pojištění.)

- ▶ **Největší výdaje:**

- ▶ zemědělská politika

Rozpočtový proces tvorba a schvalování rozpočtu

- Upraveno v čl. 314 SFEU

Nařízení č. 966/2012 EP a Rady ze dne 25. 10. 2012 (rozpočtové zásady) + 2015/1929 ze dne 28. 10. 2015

- **1. fáze – návrh rozpočtu vypracovaný Komisí** (nejp. 1. září)

- *EP a Rada stanoví pokyny k prioritám*

- **2. fáze – postoj Rady** (nejp. 1. října)

- *Parlamentní výbory předkládají stanoviska rozpočtovému výboru*

- **3. fáze – postoj Parlamentu** (42 dnů)

- *Schválení/žádný postoj; pozměnění -> Radě -> schůze dohodovacího výboru X Rada do 10 dnů přijme pozměňovací návrhy*

- **4. fáze – dohodovací řízení + schválení rozpočtu**

- *Dohodovací výbor má za úkol dospět k dohodě o společném návrhu ve lhůtě 21 dnů*

- *X nový návrh Komise*

- *Parlament a Rada - 14 dní na chválení*

- **5. fáze – dodatečné a opravné rozpočty**

ROZPOČTOVÝ PROCES

KOMISE Návrh rozpočtu

1. září

RADA Čtení návrhu rozpočtu – změny

1. října

PARLAMENT Čtení změn

13. listopadu
(42 dní)

ANO

Většina odevzdaných hlasů

Rozpočet přijat

NE

Většina poslanců

Dohodovací výbor

Rada přijme
do 10 dnů změny
Parlamentu

PARLAMENT A RADA Společný návrh

od 13. listopadu
do 4. prosince
(21 dní)

ANO

do 14 dnů

NE

do 14 dnů

Parlament a Rada návrh
schválí (nebo nedospějí
k rozhodnutí)

Rada návrh zamítne,
konečné slovo má
Parlament (*)

Rada návrh schválí,
Parlament zamítne

Rada a Parlament
návrh zamítnou

Rozpočet přijat

Návrh rozpočtu zamítnut

Komise předloží nový návrh rozpočtu

(*) Parlament schválí společný návrh a poté se do 14 dnů od zamítnutí Radou rozhodne (většinou svých členů a 3/5 odevzdaných hlasů) potvrdit všechny nebo některé změny ze čtení.

Kontrola rozpočtu

- ▶ Vnitřní
  - ▶ Ex post jednotlivými institucemi EU, členskými státy
- ▶ Vnější
  - ▶ Zprávy o plnění rozpočtu – měsíční zprávy, každoroční hodnotící zpráva
  - ▶ Roční účetní závěrka
    - ▶ předběžný audit Evropského účetního dvora
    - ▶ konečná závěrka zasílaná EP a Radě pro udělení absolutoria
  - ▶ Externí audit a „prohlášení o věrohodnosti“ EÚD
  - ▶ Politická odpovědnost vůči EP – „absolutorium“ + doporučení Rady
- ▶ Evropský semestr
  - ▶ Pro dosažení cílů strategie Evropa 2020
  - ▶ 6-ti měsíční období analýz rozpočtové a strukturální politiky členských států

ROZPOČET EU NA OBDOBÍ 2021–2027: ŘEŠENÍ KLÍČOVÝCH SOUČASNÝCH I BUDOUCÍCH VÝZEV

- **POLITIKA V OBLASTI KLIMATU A ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ REFORMY A INVESTICE**
- 25 % celkového rozpočtu EU, tedy 320 miliard EUR na období 2021–2027, by mělo jít na činnosti související s oblastí klimatu.
- Politika soudržnosti: tematická koncentrace („zelenější, nízkouhlíková Evropa“) a poplatek za překročení emisí CO₂.
- Vyšší cíl v oblasti klimatu u výdajů na zemědělství, výzkum a infrastrukturu.
- Nová, posílená opatření v oblasti obnovitelné a čisté energie. > Nové vlastní zdroje přímo spojené s cíli v oblasti klimatu a životního prostředí (plastové obaly, systém EU pro obchodování s emisemi).

ROZPOČET EU NA OBDOBÍ 2021–2027: ŘEŠENÍ KLÍČOVÝCH SOUČASNÝCH I BUDOUCÍCH VÝZEV

► **Migrace**

- 2,6násobný nárůst prostředků na otázky migrace a správy hranic.
- Posílení Evropské agentury pro pohraniční a pobřežní stráž.
- Migrační prémie v rámci metody přidělování příspěvků na politiku soudržnosti.
- Podpora integrace migrantů v rámci Evropského sociálního fondu+.
- 10% minimální podpora migrace v rámci nového nástroje pro vnější činnost.
> Nový tematický nástroj pro flexibilní přerozdělení zdrojů v případě potřeby řízení migrace v rámci EU.

► **Vnější činnost**

- 30% zvýšení prostředků v zájmu zachování vedoucího postavení EU na globální scéně v oblasti rozvojové pomoci, spolupráce, zahraniční a bezpečnostní politiky, a to především v zemích v sousedství EU.

- Soudržnější a účinnější struktura: Sloučením většiny stávajících nástrojů do jediného programu s celosvětovým dosahem se zlepší jejich realizace i účinnost.

► **Reformy a investice**

- Podpora reforem a investic pomocí rozpočtového nástroje s cílem zvýšit konvergenci a konkurenceschopnost v eurozóně.
- Efektivnější návaznost evropského semestru a financování EU v období 2021–2027 v zájmu zvýšení soudržnosti mezi koordinací hospodářských a sociálních politik a využíváním prostředků EU.

INOVACE A KONKURENCESCHOPNOST

- 1,6násobné zvýšení prostředků na výzkum, inovace a digitální oblast má Evropě umožnit Evropě držet krok s celosvětovou konkurencí.
- Mobilizace 650 miliard EUR investic v rámci programu InvestEU.
- Horizont Evropa: nejvyšší objem prostředků, které kdy byly na výzkum a inovace vyčleněny.
- Politika soudržnosti: Požadavky tematického zaměření v zájmu finanční podpory tzv. „inteligentnější Evropy“.
- Digitální Evropa: nový speciální program pro digitální transformaci.

- **DODRŽOVÁNÍ PRAVIDEL**
- Daňoví poplatníci chtějí, aby se s penězi z rozpočtu EU hospodařilo efektivně a dosahovalo se jejich prostřednictvím co nejlepších výsledků. Komise navrhuje zřízení nového mechanismu, kterým by se zajistila přímá návaznost mezi dodržováním právních předpisů a rozpočtem EU. Nejde o represivní opatření, ani o sankce. Jedná se o způsob, jak zajistit ochranu financí EU a účinné vynakládání finančních prostředků z rozpočtu Unie.

Fondy Evropské unie

- **Strukturální fondy**
  - Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)
  - Evropský sociální fond (ESF)
- **Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova**
- **Evropský námořní a rybářský fond**
- **Fond soudržnosti (CF)**
- **Evropský fond solidarity (EUSF)**
- **Nástroj předvstupní pomoci**
  - PHARE
  - SAPARD
  - ISPA

Strukturální fondy

- **Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)** (European Regional Development Fund) je nejdůležitější ze strukturálních fondů. Mezi hlavní cíle patří:
  - zlepšování infrastruktury
  - podpora nových pracovních míst
  - podpora malých a středních podniků
  - rozvoj technologií
  - ochrana a zlepšování životního prostředí
  - rozvoj turistiky
- **Evropský sociální fond (ESF)** (European Social Fund) pomáhá lidem efektivněji se zapojit do trhu práce - financuje opatření v oblasti profesní přípravy a systému získávání nových pracovníků. Jeho konkrétní činnost se týká těchto oblastí:
  - doplňování sociálních programů členských států EU (zvláště pokud jde o dlouhodobé programy jako aktivní politika zaměstnanosti nebo reintegrace dlouhodobě nezaměstnaných)
  - pomoc mladým nezaměstnaným a lidem s hendikepy
  - podpora rovných příležitostí na trhu práce pro ženy a muže
  - podpora vzdělávacích a rekvalifikačních kurzů
  - zlepšování mobility pracovních sil

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova

- **Mezi hlavní cíle patří:**
- zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, potravinářství a lesnictví
- podpora environmentálních projektů, zlepšování životního prostředí
- podpora rozvoje venkova, stavu krajiny i kvality života na venkově
- podpora diverzifikace venkovského hospodářství
- rozvoj nepotravinářského využití zemědělské produkce

Evropský námořní a rybářský fond

- ▶ **Evropský námořní a rybářský fond (*European Maritime and Fisheries Fund; EMFF*) financuje aktivity evropského mořského i vnitrozemského rybolovu. Mezi jeho hlavní cíle patří:**
- ▶ zajištění trvale udržitelného rozvoje evropského rybolovu
- ▶ podpora projektů vedoucích ke zvyšování konkurenceschopnosti a současně k ochraně a zlepšování životního prostředí

Fond soudržnosti (CF)

- Fond soudržnosti (*Cohesion Fund*), jinak také *Kohezní fond*, nepatří mezi [strukturální fondy](#) a jako zvláštní fond solidarity byl ustanoven v roce 1993 na pomoc čtyřem nejméně rozvinutým státům: [Řecku](#), [Portugalsku](#), [Irsku](#) a [Španělsku](#). Na rozdíl od [strukturálních fondů](#) je tato pomoc určena na přímé financování velkých projektů v oblasti životního prostředí a rozvoje dopravy (tzn. ne programů). Dále spolufinancuje propagační a informační kampaně. V období let 2000-2006 je každým rokem v plánu investovat prostřednictvím tohoto fondu 2,5 miliardy [EUR](#). Nutné podmínky pro přidělení finančních prostředků jsou, že stát musí mít HNP na obyvatele menší než 90 % průměru [EU](#) a v minulosti se zavázal k hospodářské a měnové konvergenci.

Evropský fond solidarity (EUSF)

- Po ničivých záplavách, které v srpnu 2002 zasáhly střední Evropu, se [Evropská komise](#) rozhodla založit Evropský fond solidarity (*European Union Solidarity Fund*; EUSF), který funguje nezávisle na ostatních fondech. Členské a přistupující státy mohou žádat o pomoc při velké přírodní katastrofě (tj. při které jsou odhadované škody vyšší než 0,6 % HDP postiženého státu). Důležité je, že úkolem EUSF není plná kompenzace ztrát ani úhrada škod soukromým osobám. V jeho kompetenci nejsou ani dlouhodobé rekonstrukce a ekonomická obnova, tyto aspekty mohou pokrýt strukturální fondy. Byl navržen za účelem poskytování rychlé a flexibilní finanční pomoci – mohou se z něj hradit náklady na dočasné ubytování nebo provizorní opravy důležitých dopravních tepen. Tyto úkoly předtím zastávaly jednotlivé státy. Další důležitou funkcí je prevence proti těmto přírodním katastrofám. Jeho roční rozpočet činí 1 miliardu EUR.
- Jeho první úkolem byla pomoc při odstraňování škod po záplavách v [Německu](#), [Česku](#), [Rakousku](#) a [Francii](#) v roce 2002. O rok později se podílel na likvidaci následků ztroskotání ropného tankeru Prestige ve [Španělsku](#), vulkanické činnosti ve střední [Itálii](#) a lesních požárů v [Portugalsku](#).

Nástroje předvstupní pomoci

- Nástroj předvstupní pomoci (*Instrument for Pre-accession Assistance*; IPA) nahradil v roce 2007 množství starších nástrojů - PHARE, SAPARD, ISPA, Předvstupní pomoc Turecku, CARDS).
- Hlavním cílem je pomoc v přípravě na členství v EU a při zavádění evropských norem a legislativy. IPA se zaměřuje na pět nejvýznamnějších oblastí:
- přechodová pomoc
- regionální a přeshraniční spolupráce
- regionální rozvoj
- rozvoj lidských zdrojů
- rozvoj venkova
- Členské státy již tyto fondy čerpat nemohou, veřejné i soukromé subjekty v členských zemích se však mohou zapojit do realizace projektů v zemích, přijímajících pomoc.

Děkuji za Vaši pozornost. 😊
Přeji pěkný večer!

Jestli se to bezúčelně rozhází, to by ještě tolik nevadilo,
horší bude, jestli z toho nadělají mandatorní výdaje.